

## **XÂY DỰNG MÔ HÌNH VÀ LỘ TRÌNH PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP DU LỊCH BỀN VỮNG, CÓ TRÁCH NHIỆM TẠI ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG**

*Phan Yến Ly*

*Giám đốc công ty Tư vấn, Truyền thông và Sự Kiện Cánh Cam*

Theo Tổ chức Du lịch Thế giới (UNWTO), khái niệm du lịch bền vững được hiểu là: Bảo tồn tài nguyên môi trường và đa dạng sinh học; Tôn trọng và giữ gìn văn hóa của cộng đồng địa phương; Giải quyết nhu cầu của khách du lịch và mang lại lợi ích kinh tế cho doanh nghiệp và địa phương.

Du lịch bền vững, có trách nhiệm là một khái niệm đa diện bao gồm:

- Sử dụng tối ưu các nguồn tài nguyên môi trường, bao gồm duy trì các quá trình sinh thái thiết yếu và giúp bảo tồn tài nguyên thiên nhiên và đa dạng sinh học;
- Tôn trọng những đặc tính xã hội - văn hóa của cộng đồng của nước chủ nhà, bằng cách bảo tồn di sản văn hóa và các giá trị truyền thống của họ và đóng góp vào sự hiểu biết và giao lưu giữa các nền văn hóa;
- Đảm bảo các hoạt động mang lại lợi ích kinh tế - xã hội cho tất cả các bên liên quan được phân bổ công bằng, bao gồm việc làm ổn định và cơ hội kiếm thu nhập cũng như các dịch vụ xã hội cho cộng đồng chủ nhà và góp phần xóa đói giảm nghèo.

Trong đó du lịch xanh là loại hình du lịch hoạt động theo phương thức giảm thiểu tác động đến môi trường, đóng góp tích cực cho bảo vệ đa dạng sinh học, sử dụng năng lượng tái tạo và phát huy các di sản thiên nhiên và văn hóa, phát triển các sản phẩm thân thiện với môi trường. Đây là loại hình phù hợp với xu hướng toàn cầu khi các quốc gia trên thế giới cần đạt mục tiêu Net Zero, phải giảm đáng kể lượng khí thải nhà kính từ các nguồn sử dụng nhiên liệu hóa thạch, công nghiệp, nông nghiệp, giao thông vận tải và cả trong lĩnh vực du lịch và lữ hành. Du lịch xanh tại Việt Nam cũng đi đúng định hướng của chính phủ đang nỗ lực thể hiện quyết tâm của nhà nước trong việc chuyển đổi nền kinh tế sang mô hình xanh, bền vững.

## **A. Các kinh nghiệm phát triển du lịch bền vững, có trách nhiệm trên thế giới hướng đến du lịch xanh trên thế giới**

Có nhiều quốc gia đã đạt được những thành công đáng kể trong việc phát triển du lịch xanh.

### ***1. Costa Rica: Thiên đường sinh thái và ý thức bền vững, có trách nhiệm trở thành lối sống.***

- Đa dạng hóa sản phẩm: Costa Rica không chỉ nổi tiếng với các khu bảo tồn thiên nhiên mà còn phát triển các hoạt động du lịch mạo hiểm, du lịch văn hóa, du lịch nông nghiệp.
- Cộng đồng tham gia: Người dân địa phương được khuyến khích tham gia vào các hoạt động du lịch, tạo ra các sản phẩm thủ công, dịch vụ hướng dẫn du lịch, góp phần bảo tồn văn hóa và môi trường.
- Giáo dục du khách: Các chương trình giáo dục về bảo vệ môi trường được tích hợp vào các tour du lịch, nâng cao ý thức của du khách.

### ***2. Bhutan: Quốc gia hạnh phúc và kiểm soát lượng khách du lịch.***

- Ưu tiên bảo vệ môi trường: Bhutan đặt mục tiêu duy trì 60% diện tích đất là rừng. Du lịch được phát triển có chọn lọc, ưu tiên chất lượng hơn số lượng.
- Du lịch văn hóa: Du khách được trải nghiệm văn hóa, phong tục tập quán độc đáo của người Bhutan.
- Du lịch bền vững: Các hoạt động du lịch được thiết kế để giảm thiểu tác động đến môi trường, như sử dụng năng lượng tái tạo, giảm thiểu rác thải.
- Đánh thuế du lịch 250 USD/ngày/người.

### ***3. New Zealand: Đất nước của những kỳ quan thiên nhiên.***

- Du lịch mạo hiểm: New Zealand nổi tiếng với các hoạt động mạo hiểm như leo núi, đi bộ đường dài, chèo thuyền kayak, thu hút những du khách yêu thích khám phá thiên nhiên.
- Bảo tồn đa dạng sinh học: New Zealand có nhiều khu bảo tồn quốc gia, các loài động vật quý hiếm được bảo vệ.
- Du lịch bền vững: Chính phủ New Zealand có nhiều chính sách hỗ trợ phát triển du lịch bền vững, như giảm thiểu khí thải nhà kính, sử dụng nguồn nước sạch.

### ***4. Fiji: Khu nghỉ dưỡng sử dụng năng lượng mặt trời.***

Six Senses Fiji là khu nghỉ dưỡng nằm trên hòn đảo Malolo. Mục đích của resort này là thải ra môi trường ít rác nhất có thể, khuyến khích du khách và người dân tuân theo quy tắc tái sử dụng và tái chế.

- Sử dụng 100% năng lượng mặt trời.
- Nước mưa được hứng và đi qua một hệ thống lọc riêng để hạn chế chai nhựa dùng một lần
- Xử lý phân bằng "hệ thống tự hoại nhờ giun" và trồng nhiều thảo mộc, rau củ.

#### ***5. Nam Phi - Cộng đồng tham gia quản lý du lịch ở địa phương.***

Mdumbi Backpackers là một doanh nghiệp khuyến khích cộng đồng địa phương tham gia điều hành, phát triển du lịch sinh thái bền vững.

- Với nhiều giải pháp phát triển bền vững tại chỗ như sử dụng năng lượng hiệu quả và quản lý chất thải
- Mdumbi có mô hình quyền sở hữu độc đáo: Lao động địa phương, hiệp hội cộng đồng amaXhosa và TransCape (tổ chức phi lợi nhuận trực thuộc Mdumbi Backpackers) đều nắm giữ cổ phần trong doanh nghiệp.

### **B. Các kinh nghiệm phát triển du lịch bền vững, có trách nhiệm ở Việt Nam hướng đến du lịch xanh**

Việt Nam với tiềm năng du lịch đa dạng và phong phú, đang dần chuyển mình sang mô hình du lịch xanh bền vững:

- **Hội An:** Thành phố cổ Hội An đã rất thành công trong việc xây dựng hình ảnh một điểm đến du lịch xanh, với các hoạt động bảo tồn di sản, hạn chế sử dụng nhựa, và khuyến khích du khách đi bộ hoặc đạp xe.
- **Côn Đảo:** Đảo Côn Đảo với các dự án bảo tồn rùa biển, phát triển du lịch sinh thái biển đã thu hút nhiều du khách yêu thiên nhiên.
- **Các khu bảo tồn thiên nhiên:** Nhiều khu bảo tồn như Phong Nha - Kẻ Bàng, Cúc Phương đã phát triển các tour du lịch sinh thái, kết hợp với các hoạt động bảo tồn thiên nhiên.
- **Các vườn quốc gia** đã có sáng kiến đóng dấu Passport xanh cho du khách.
- **Thành phố Hồ Chí Minh:** “Xanh trên mỗi hành trình” là thông điệp xuyên suốt trong tất cả các sự kiện do Sở Du lịch Thành phố tổ chức trong những

năm gần đây tại Việt Nam hay các chương trình xúc tiến du lịch ở nước ngoài nhằm khẳng định mục tiêu phát triển du lịch xanh và bền vững.

### **C. Tiêu chuẩn du lịch bền vững GSTC và nỗ lực áp dụng tại Việt Nam**

Hội đồng Du lịch Bền vững toàn cầu (GSTC) là một tổ chức phi lợi nhuận quốc tế đặt ra các tiêu chuẩn toàn cầu về du lịch bền vững. Các tiêu chuẩn này được thiết kế để đảm bảo rằng ngành du lịch đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế, xã hội và bảo vệ môi trường.

Các tiêu chuẩn GSTC bao gồm bốn trụ cột chính:

1. *Kế hoạch cho sự bền vững hiệu quả:*

- Thiết lập hệ thống quản lý bền vững hiệu quả.
- Đặt mục tiêu rõ ràng, đo lường được và có kế hoạch hành động cụ thể.
- Đảm bảo sự tham gia của tất cả các bên liên quan.

2. *Tối đa hóa các lợi ích kinh tế xã hội cho cộng đồng:*

- Tạo việc làm và nâng cao thu nhập cho người dân địa phương.
- Bảo vệ di sản văn hóa và thúc đẩy sự tham gia của cộng đồng vào quá

trình phát triển du lịch.

- Đảm bảo sự phân phối công bằng lợi ích từ du lịch.

3. *Phát triển di sản văn hóa:*

- Bảo tồn và tôn trọng di sản văn hóa và tự nhiên.
- Khuyến khích du khách trải nghiệm văn hóa địa phương một cách có

trách nhiệm.

- Hỗ trợ các dự án bảo tồn di sản.

4. *Giảm thiểu các tác động có hại tới môi trường:*

- Giảm thiểu lượng khí thải carbon và sử dụng năng lượng hiệu quả.
- Quản lý chất thải một cách bền vững.
- Bảo vệ đa dạng sinh học và các hệ sinh thái.

Việt Nam, với tiềm năng du lịch lớn, đang tích cực nghiên cứu và áp dụng các tiêu chuẩn GSTC. Việc làm này nhằm hướng tới mục tiêu phát triển du lịch bền vững, bảo vệ môi trường và nâng cao chất lượng dịch vụ.

– *Lợi ích khi áp dụng tiêu chuẩn GSTC:*

- *Nâng cao hình ảnh:* Thu hút du khách có ý thức về môi trường và xã hội.

- *Cạnh tranh*: Khẳng định vị thế trên thị trường du lịch quốc tế.
  - *Bền vững*: Bảo vệ tài nguyên thiên nhiên và văn hóa.
  - *Cộng đồng*: Tạo ra lợi ích kinh tế cho cộng đồng địa phương.
  - **Thực trạng áp dụng:**
    - Một số doanh nghiệp du lịch và điểm đến tại Việt Nam đã bắt đầu áp dụng các tiêu chuẩn GSTC.
    - Chính phủ Việt Nam cũng có những chính sách hỗ trợ việc phát triển du lịch bền vững.
    - Tuy nhiên, quá trình áp dụng vẫn còn nhiều khó khăn, đòi hỏi sự nỗ lực từ cả doanh nghiệp, cộng đồng và chính phủ.
- Các yếu tố cần quan tâm khi áp dụng tiêu chuẩn GSTC tại Việt Nam:
- *Nhận thức*: Nâng cao nhận thức về du lịch bền vững cho các bên liên quan.
  - *Hỗ trợ*: Cung cấp hỗ trợ kỹ thuật và tài chính cho doanh nghiệp.
  - *Phối hợp*: Tạo sự phối hợp giữa các cơ quan quản lý, doanh nghiệp và cộng đồng.
  - *Đào tạo*: Đào tạo nguồn nhân lực về du lịch bền vững.

## **D. Mô hình đề xuất cho Đồng bằng sông Cửu Long**

1. Du lịch xanh
2. Du lịch cộng đồng
3. Du lịch văn hóa
4. Du lịch sinh thái

## **E. Lộ trình phát triển du lịch bền vững của doanh nghiệp**

*Giai đoạn 1: Đánh giá hiện trạng:*

- Đánh giá các tác động hiện tại của doanh nghiệp đến môi trường và xã hội.
- Xác định các điểm mạnh và điểm yếu.

*Giai đoạn 2: Xây dựng chiến lược:*

- Lựa chọn các mục tiêu ưu tiên.
- Xây dựng các chính sách và quy trình hoạt động mới.
- Đào tạo nhân viên về ý thức bảo vệ môi trường và trách nhiệm xã hội.

### *Giai đoạn 3: Thực hiện:*

- Triển khai các kế hoạch hành động đã đề ra.
- Theo dõi và đánh giá tiến độ thực hiện.

### *Giai đoạn 4: Cải tiến liên tục:*

- Điều chỉnh kế hoạch dựa trên kết quả đánh giá.
- Tìm kiếm các cơ hội mới để nâng cao tính bền vững của doanh nghiệp.

### **Các yếu tố cần quan tâm:**

- **Môi trường:** Giảm thiểu lượng khí thải carbon, tiết kiệm năng lượng, xử lý rác thải, bảo vệ đa dạng sinh học.

- **Xã hội:** Tạo việc làm cho người dân địa phương, bảo tồn văn hóa, hỗ trợ các dự án cộng đồng.

- **Kinh tế:** Đảm bảo hiệu quả kinh doanh, tạo ra lợi nhuận bền vững.

- **Khách hàng:** Cung cấp các sản phẩm và dịch vụ đáp ứng nhu cầu của khách hàng có ý thức về môi trường.

### **Các hoạt động cụ thể có thể làm ngay:**

- **Giảm thiểu rác thải:** Sử dụng các sản phẩm thân thiện với môi trường, tái chế rác thải, khuyến khích khách hàng mang theo chai nước tái sử dụng.

- **Tiết kiệm năng lượng:** Sử dụng đèn LED, tắt các thiết bị điện khi không sử dụng, lắp đặt hệ thống năng lượng mặt trời.

- **Bảo vệ đa dạng sinh học:** Trồng cây xanh, bảo vệ các loài động vật hoang dã, không xả rác bừa bãi.

- **Hỗ trợ cộng đồng:** Mua sắm sản phẩm từ các hộ gia đình địa phương, tài trợ cho các dự án giáo dục, y tế.

### **Các thách thức và giải pháp:**

- **Chi phí:** Đầu tư vào các công nghệ và hoạt động bền vững thường đòi hỏi chi phí ban đầu cao.

- **Giải pháp:** Tìm kiếm các nguồn tài trợ, hợp tác với các tổ chức phi chính phủ, áp dụng các giải pháp tiết kiệm chi phí.

- **Nhân sự:** Cần đào tạo và nâng cao nhận thức của nhân viên về tầm quan trọng của phát triển bền vững.

- **Giải pháp:** Tổ chức các khóa đào tạo, xây dựng văn hóa doanh nghiệp hướng đến bền vững.

- *Khách hàng*: Không phải tất cả khách hàng đều quan tâm đến du lịch bền vững. Giải pháp: Tăng cường truyền thông, giáo dục khách hàng về lợi ích của du lịch bền vững.

### **Các lợi ích**

Xây dựng một doanh nghiệp du lịch bền vững là một quá trình dài hạn và đòi hỏi sự nỗ lực không ngừng. Tuy nhiên, những lợi ích mà doanh nghiệp nhận được là rất lớn, bao gồm:

- *Cải thiện hình ảnh thương hiệu*: Thu hút khách hàng có ý thức về môi trường.
- *Tăng cường lòng trung thành của khách hàng*: Khách hàng sẽ cảm thấy hài lòng và muốn quay lại.
- *Giảm rủi ro kinh doanh*: Doanh nghiệp sẽ ít bị ảnh hưởng bởi các biến động của môi trường và xã hội.
- *Đóng góp cho cộng đồng*: Doanh nghiệp sẽ trở thành một phần của cộng đồng và góp phần vào sự phát triển bền vững của địa phương.

### **F. Đề xuất các chương trình và hoạt động cụ thể hướng đến du lịch bền vững có trách nhiệm cho khu vực Đồng bằng sông Cửu Long:**

- Tiếp tục đẩy mạnh tour tuyến đến khu vực trọng điểm phát triển du lịch gắn với bảo tồn và phát huy giá trị của rừng, biển và khu dự trữ sinh quyển.
- Tập trung thiết kế các sản phẩm du lịch nông nghiệp, du lịch sinh thái.
- Gắn với phát triển sản phẩm OCOP của thành phố.
- Tạo ra xu hướng ẩm thực xanh, khuyến khích các nhà hàng hướng đến các món ăn xanh, có nguồn gốc hữu cơ, v.v. chuyển tải thông tin bảo vệ sức khỏe và môi trường.
- Thúc đẩy xu hướng phát triển du lịch xanh một cách bền vững và toàn diện đối với các doanh nghiệp lưu trú, không chỉ khuyến khích họ sử dụng năng lượng hiệu quả với yêu cầu tiết kiệm, sử dụng công nghệ và trang thiết bị giảm tiêu thụ điện năng, v.v. mà còn nên yêu cầu một số tiêu chí xanh như phòng ngừa thiết kế cửa sổ đón ánh sáng mặt trời, giảm sử dụng máy lạnh, trang trí nhiều cây xanh để tái tạo không khí, sắp đặt các vườn hoa hay hệ thống trồng rau sạch ở tầng thượng, quản lý và xử lý chất thải đúng cách, tái chế, sử dụng các sản phẩm hữu cơ, v.v.

- Chú trọng xây dựng các sản phẩm du lịch văn hóa, lịch sử giúp bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa và các giá trị truyền thống cũng như kết hợp các hoạt động, sự kiện giao lưu giữa các nền văn hóa sao cho du khách được trải nghiệm văn hóa địa phương một cách chân thực, bền vững kèm với các chương trình giáo dục, giúp chính người dân địa phương hiểu rõ hơn về di sản của mình và ý thức hơn về việc bảo vệ di sản.
- Kêu gọi các doanh nghiệp đầu tư các phương tiện vận chuyển xanh ( xe điện, xe đạp, v.v.)
- Ủng hộ các doanh nghiệp lữ hành, triển khai các tour "du lịch xanh", với phương tiện xanh (xe điện, xe đạp, xuồng ghe, v.v.) với hoạt động xanh gần gũi, bảo vệ thiên nhiên (trồng cây, dọn rác; loại bỏ rác thải nhựa, v.v.; tham gia vào các hoạt động sản xuất thủ công, học hỏi về các kỹ thuật truyền thống hay các hoạt động thân thiện, hỗ trợ cộng đồng; với hành trình xanh đến thăm các di sản thiên nhiên hay các điểm đến nông nghiệp, văn hóa lịch sử, làng nghề, v.v.; với lưu trú xanh (ở các khách sạn có các tiêu chí xanh); dùng ẩm thực xanh ( dùng nhiều rau củ quả và các thực phẩm sạch); được phục vụ bởi các nhân viên du lịch xanh đủ kiến thức và trình độ lan tỏa thông điệp về bảo vệ môi trường, tài nguyên xanh và bảo tồn bản sắc văn hóa.
- Tổ chức lễ hội, sự kiện về văn hóa, ẩm thực, làng nghề thủ công, môi trường góp phần bảo tồn các giá trị văn hóa vật thể, phi vật thể và tài nguyên thiên nhiên.
- Triển khai các sản phẩm tour hướng đến Net Zero với các hoạt động tuyên truyền để tăng cường nhận thức về du lịch bền vững; chia sẻ thông tin về lợi ích của du lịch bền vững và khuyến khích mọi người tham gia vào mục tiêu giảm thiểu ảnh hưởng của du lịch đối với môi trường.

Bên cạnh việc tập trung xây dựng các sản phẩm du lịch xanh, ngành du lịch và các doanh nghiệp du lịch đồng bằng cũng nên tiếp tục thực hiện các hoạt động truyền thông quảng bá cho du lịch xanh như tổ chức Giải chạy bộ gây quỹ bảo tồn thiên nhiên; tổ chức các cuộc thi trên mạng xã hội do người dùng sáng tạo nội dung tuyên truyền cho du khách về việc tiết kiệm nước, giảm thiểu tiêu thụ tài nguyên thiên nhiên, giảm rác thải nhựa sử dụng một lần; tổ chức cuộc thi ý tưởng phát triển du lịch xanh, phát triển và bảo tồn đa dạng tự nhiên; tạo ra bản đồ du lịch xanh của khu vực Đồng bằng sông Cửu Long, trong đó bao gồm danh sách tất cả các địa điểm du lịch xanh khuyến khích du khách tham quan, các phương tiện di chuyển tiết kiệm năng lượng.